

MTK Porin seutu 90 vuotta

9.7.2010 klo 19.00

Maa- ja metsätalousministeri

Sirkka-Liisa Anttila

Maatalous tänään ja tulevaisuuden näkymät Suomessa ja EU:ssa

Arvoisat juhlivat maataloustuottajat, hyvät emännät ja isännät!

Lämpimät onnitteluni Porin seudun maataloustuottajille viettäessänne 90-vuotisen toiminnan juhlaa. 90 vuotta tinkimätöntä edunvalvontatyötä suomalaisen talonpojan eteen – se jos mikä on todella hieno saavutus! Kiitokset kutsusta juhlaanne esittämään valtiovallan tervehdys. Minua on pyydetty puhumaan erityisesti maatalouden tilasta nyt ja maatalouden tulevaisuuden näkymistä. Maatalouden tulevaisuudesta on keskusteltu paljon tänä vuonna. EU:ssa valmistui kesäkuussa ns. maidon korkean tason työryhmän raportti ja Suomessa kansallinen ruokastrategia, joka ulottuu vuoteen 2030 asti. Maatalouden kannattavuus on heikentynyt merkittävästi monissa EU:n jäsenmaissa, ei yksin Suomessa. Maitokriisi koetteli erityisesti Keski-Euroopan tuottajia ja meijereitä.

Elinkeinon kannattavuuden parantaminen onkin yksi kaikkein suurimmista haasteistamme koko unionissa, ei yksin Suomessa. Perusongelma on elintarvikeketjussa syntyvän arvonlisän jakautuminen epätasaisesti ketjun toimijoiden kesken. Tätä ongelmaa yritetään ratkaista juuri maidon korkeantason työryhmän esityksillä vahvistaa ketjun heikompien lenkkien asemaa ketjun sisällä. Poliitiikan keinot elinkeinon kannattavuuden parantamiseksi ovat hyvin rajalliset. Tuottajahintoihin emme pysty politiikan keinoin vaikuttamaan vaan ne määräytyvät markkinoilla. Tämä tosiasia unohtuu liian usein kun ministeriltä vaaditaan parempia tuottajahintoja!!

Hyvät juhlivat tuottajat!

Hallitus on vahvasti sitoutunut suomalaisen maatalouden kehittämiseen hallitusohjelmassaan. Kuten edellä jo totesin, hallituksen keinot ovat rajalliset vaikuttaa erityisesti elinkeinon tulonmuodostukseen, koska tuottajahinnat määräytyvät markkinoilla.

Mitä sitten on saatu aikaan? Erittäin tärkeä työvoitto Suomelle oli Euroopan unionin liittymissopimuksen artiklojen 141 ja 142 neuvotteluiden tulos vuonna 2007. Komissio vaati tuolloin 141 artiklasta viimeistä sopimusta, jonka jälkeen tuki olisi loppunut kokonaan. En kuitenkaan suostunut tähän ja lopputuloksena ja todella kovan työurakan jälkeen sain aikaan kuusivuotinen sopimus, jossa on maidolle, naudanlihalle ja lampaanlihalle tuotantoon sidottu tuki sekä lisäksi kotieläintilojen hehtaarituki AB-alueelle. Päätös turvaa Suomen maatalouden kansalliset edut vuoteen 2013 asti.

Muualla EU:ssa ei ole vastaavasti tuotantoon sidottuja tukia. Myös osalla viljelykasveista on tuotantoon sidottuja tukia. Tätä Suomen saamaa erityisasemaa emme osaa itsekään riittävästi arvostaa! Komissio vaati myös tuotantoon sidottujen tukien lakkauttamista 142 artiklan tuessa. Tuki säilyi lukuun ottamatta sika- ja siipikarjatilojen tuotannosta irrotettua tukea. Tähän syynä oli sianlihantuotantomme voimakas 45 milj. kg:n tuotannon kasvu, joka on liittymissopimuksen 142 artiklan vastaista. Tuotantoon sidotun tuen tarkoitus on vain olemassa olevan tuotannon ylläpito, ei sen kasvattaminen. Seuraava todella tiukka neuvottelupaikka koittaa Suomelle vuonna 2013, jolloin neuvotellaan 141-tuen jatkosta.

Erittäin tiukat neuvottelut kävin myös vuonna 2008 Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan nk. terveystarkastuksesta. Sain neuvoteltua niin sanotun "Suomipykälän", jonka mukaan Suomessa voidaan myöntää tuotantoon sidottua artiklan 68 mukaista EU-tukea 10 % suorien tukien kokonaismäärästä. Vastaava tuki on muissa EU-maissa vain 3,5 %, lukuun ottamatta Sloveniaa, jossa se on 6 %. Tämän 10 %:n tuen jako on neuvoteltu yhdessä teidän tuottajien kanssa ja tämä jako on parhaillaan EU-komission hyväksyttävänä. Tuki kohdentuu pääosin A ja B-alueen maidon- ja naudanlihantuotantoon ja täkkelysperunaan. Näin kuromme kiinni alueiden tukitasojen eroja.

Talouden lama ja kannattavuuskriisi ovat koetelleet useita maatalousyrittäjiä viimeisen parin vuoden aikana. Suomi on päättänyt käyttää EU-tasolla säädettyä mahdollisuutta maksaa kertaluonteista lisätukea, nk. kriisitukea, helpottamaan vaikeasta taloustilanteesta kärsiviä tiloja. Tukimalli on sovittu yhdessä tuottajien kanssa ja komissio on toukokuun lopulla hyväksynyt sen. Tuen haku alkaa elo-syyskuussa ja maksatus tapahtuu vuoden 2010 loppuun mennessä. Yhteensä tätä kriisitukea on jaettavaksi 22 miljoonaa euroa.

Hyvät tuottajat

Muita hallituksen toimia suomalaisen maatalouden edistämiseksi ovat olleet mm. tukikelvottomien peltujen saattaminen lfa- ja ympäristötuen piiriin sekä maatalouden investointituet. Vaalikaudella on mahdollistettu yhteensä 15 000 hehtaarin tuettoman luopumiseläke- ja luopumistukijärjestelmistä vapautuneiden peltujen pääsy tukien piiriin vuosina 2007 ja 2009. Tänä vuonna mahdollistetaan myös arviolta 10 000 peltihehtaarin siirtyminen tuen piiriin. Tavoitteena on ottaa vuosina 2011 ja 2012 peltuja tukikelpoiksi, jotta kaikki nk. jonopellot pääsisivät tuen piiriin

Maatalouden investointeihin on tällä vaalikaudella ollut rahaa Makerassa peräti 270 miljoonaa euroa verrattuna edellisen vaalikauden 64 miljoonaan euroon. Ongelmana on ollut enemmän rahan vähäinen kysyntä kuin rahan riittävyys, joten kannustan teitä investoimaan ja tilaa kehittämään.

Valtionlainojen määräaikaisen korkovapauden saamista laajennettiin koskemaan myös markkinamuutoksista johtuvia tuotannon yllättäviä sopeuttamis- tai muutostarpeita sekä kotieläintaudeista johtuvia tai muista syistä johtuvia tilapäisiä taloudellisia vaikeuksia. Korkovapauden perusteluksi käy myös elinkeinon poikkeuksellisen huono kattavuus.

Tilusjärjestelyillä on voitu parantaa kannattavuutta. Tällä vaalikaudella onkin tilusjärjestelyjen rahoitus noussut 4 miljoonasta eurosta 7 miljoonan euroon.

Hyvät tuottajat,

Maatalouden tukipolitiikka ei yksin riitä turvaamaan maatalouden kannattavuutta, vaikka se onkin tärkeä osa tilan tulonmuodostusta. Tilastojen mukaan Tanskassa ja Ruotsissa maatalojen tulonmuodostuksessa EU-tukien osuus on merkittävä (60 %), jopa merkittävämpi kuin Suomessa.

Johtamani tulo- ja kannattavuustyöryhmä on valmistellut mm. verotuksen keinoja parantaa elinkeinon kannattavuutta. Verotuksen kevennykset ovat komission tarkan luopin alla, kuten olemme nähneet mm. pellon myyntivoittoveron huojennuksessa. Verotuki ei saa olla valikoivaa ja siihen myyntivoittoverovapaus kaatui. Valtionvarainministeriö oli tässä

verohuojennusasiassa vastuuministeriö EU-komissioon päin. VM hoiti asian etenemisen paimentamisen komission valmistelijoihin todella kehnosti!

Maatalouden verotusta on kevennetty polttoöljyn ja sähköveron palautuksien korotuksilla. Viljelijä voi itse valita tästä verovuodesta alkaen verotetaanko maataloustulo kokonaan ansiotulona vai osa pääomatuloverona. Ns. pakkopääomatulovero-osuus poistui.

Kela-maksun 1 miljardin aukkoa valtion budjettiin paikataan korottamalla energiaveroja. Maatalous ei hyödy kela-maksun poistosta ja siksi viime vuoden kehysriihessä päätettiin nämä edellä mainitut energiaverokorotukset kompensoida maa- ja puutarhataloudelle. Siihen velvoittaa hallitusohjelmakin. Tästä kehysriihen päätöksestä on pidettävä kiinni, kun hallitus elokuun budjettiriihessä päättää energiaverojen korotuksista ja niiden kompensoinnista. Elinkeino ei kestä yhtään ylimääräistä kustannustaakkaa, koska tuottajille ei ole keinoa siirtää lisäkustannuksia tuottajahintoihin!

Tulo- ja kannattavuustyöryhmä on tehnyt useita muitakin ehdotuksia kuten kiinteistöveron poisto tuotantorakennuksilta tai tasausvarauksen korotus, mutta ne eivät ole toteutuneet poliittisen tahdon puuttuessa.

Hyvät juhlavieraat,

Maatalouden ympäristötuki on ollut Suomessa menestys. Jokaisella ohjelmakaudella on siihen sitoutunut yli 90 % tuottajista. Tämä kertoo siitä, että suomalainen viljelijä on erittäin kiinnostunut vesistöjen kuormituksen vähentämisestä sekä maatalousluonnon monimuotoisuudesta.

12. toukokuuta tänä vuonna julkaistiin maatalouden ympäristötuen vaikuttavuutta arvioivan seurantatutkimuksen, nk. MYTVAS 3, väliraportti. Sen mukaan maatalouden ympäristötuki on vähentänyt merkittävästi maatalouden typpi- ja fosforikuormitusta. Myös maataloudessa käytettävien keinolannoitteiden määrä on vähentynyt. Typpitase, joka tarkoittaa maahan jäävän ylimääräisen typen määrää, oli ensimmäisen ympäristötukikauden aikana keskimäärin 67,5 kg/ha kun se on nykyisen ympäristötukikauden kahden ensimmäisen vuoden aikana ollut keskimäärin 43,1 kg/ha.

Tase onkin alentunut ensimmäiseltä kaudelta 36 %. Fosforitase on taas alentunut peräti 64 prosenttia. Nämä kaikki hienot tulokset kertovat pitkäjänteisestä ympäristönsuojelusta.

Hallituksen Itämeri-selonteon mukaan ympäristötukea kohdennetaan jatkossa enemmän täsmätoimina Itämeren alueen välittömässä läheisyydessä olevalle maataloustuotannolle. Kolme uutta erityistukisopimusta, mm. turvepeltojen pitkäaikainen nurmiviljely, ovat tulossa. Luonnonhoitopeltojen tuki on käytössä.

Te olette täällä Satakunnan seudulla olleet maatalouden ympäristönsuojelussa todella aktiivisia. TEHO-hanke osoittaa sen. TEHO-hankkeessa on kehitetty ja toteutettu käytännön vesiensuojelutoimenpiteitä yhteistyössä satakuntalaisten ja varsinaissuomalaisten maatalousyrittäjien kanssa. TEHO-hankkeen kaltaista toimintaa tarvitaan aktiivisemmin myös muualla Suomessa, erityisesti vesistöjen äärellä. Hankkeesta saadaan hyviä tuloksia ja käytäntöjä muille malliksi. Samalla toivon, että te tuottajat annatte minulle konkreettista palautetta hankkeen toiminnasta, koska olen kuullut, että olisi ollut kehitettäviäkin asioita hankkeen toteutuksessa.

Hyvät tuottajat,

Maaseutupoliittisesta selonteon painopistealue on maaseudun elinkeinojen kehittämisessä. Eduskunnan selkeä näkemys on, että elinvoimainen ja hyvinvoiva maaseutu on koko kansakunnan yhteinen intressi, etu ja voimavara. Arviot pitkän aikavälin maaseudun muutoksista ovat myönteisempiä kuin muutokset kuluneina 30 vuotena. Positiiviset muutokset saattavat jopa nopeutua ja vahvistua entisestään. Ilmastonmuutos ja maapallon nopea väestönkasvu tulevat nostamaan suomalaisen maatalouden ja maaseudun resurssit aivan uuteen arvoonsa. Maaseudulta löytyy ilmastonmuutokseen ja väestön kasvun tuomiin ongelmiin tarvittavat ratkaisut.

Maaseudulla sijaitsee noin 40 % Suomen yrityksistä. Yritystoiminnasta osa keskittyy luonnollisesti kestävään luonnonvarojen hyödyntämiseen. Erilaiset palvelut, erityisesti hoiva ala, ovat kasvussa.

Globaaleihin haasteisiin vastaaminen vaatii valiokunnan mukaan myös hyvää panostusta maaseutua koskevaan perustutkimukseen ja soveltavan tutkimukseen. Maaseudun infrastruktuurin ja palveluiden kehittämistä ei myöskään saa unohtaa, jotta maaseutu säilyy jatkossakin yhdenvertaisessa asemassa koko maahan nähden.

Tärkein maaseudun kehityksen rahoitusinstrumentti on Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma. Ohjelman kokonaisrahoitus on 7,82 miljardia euroa ja se koostuu EU:n rahasta 2,14 miljardia euroa, kansallisesta rahoituksesta 4.63 miljardia euroa ja yksityisestä rahoituksesta 1,05 miljardia euroa. Ohjelman hallintokäytäntöjä olemme yksinkertaistamassa liikaa byrokratiaa karsimalla, koska siitä ei ole kuin taakkaa yrittäjille. Maaseudun ja yritystukien hallinnollista taakkaa keventämään asettamani työryhmä valmisteli viime joulukuussa 34 ehdotusta, joista osa on jo toteutettu valtioneuvoston asetusten muutoksilla. Ohjeistuksia ja lomakkeita valmistellaan juuri Maaseutuvirastossa.

Myös maataloustukien byrokratiaa karsitaan selvitysmies Kaj Suomelan raportin 22 toimenpiteen pohjalta. Ehdotettuihin toimenpiteisiin sisältyy muun muassa sähköinen tukihaku, eläin- ja asiakasrekistereiden kehittäminen ja valvonnan sähköisen järjestelmän kehittäminen. Ylimääräisen byrokratian purkaminen on todella tärkeää, jotta yrittäjät voisivat keskittyä entistä paremmin itse yrittämiseen eivätkä paperisotaan. Pienten elintarvikeyritysten hallinnollista taakkaa on niin ikään radikaalisti keventämässä.

Hyvät juhlivat tuottajat,

Tulevaisuudessa suuret globaalit ilmiöt, kuten ilmastonmuutos, tulevat vaikuttamaan maailman ruuantuotantoon. Ruuan kysyntä ei kuitenkaan maailmasta lopu, päinvastoin, se vain kasvaa entisestään. Ruuantuotannon olisikin kasvettava vuoteen 2050 peräti 70 %, jotta se kattaisi kasvavan väestön ruoan tarpeet. Ilmastonmuutoksen seurauksena monet maailman tärkeät ruuantuotantoalueet saattavat kuivua, kun taas skenaarioiden mukaan ilmastonmuutoksen vaikutukset saattavat parantaa oman maataloustuotantomme edellytyksiä. Meillä on mahdollisuus ja myös velvollisuus pitää tuotantokoneistomme kunnossa ja vastata ei vain kansalliseen, vaan myös kansainväliseen ruuan kysyntään.

Euroopan unionin yhteinen maatalouspolitiikka uudistuu vuoden 2013 jälkeen. Valmistelu on jo käynnissä ja Suomi on aktiivisesti vaikuttamassa muotoutuvaan politiikkaan. Viime aikojen markkinakehitys osoittaa sen, että pelkkä tukipolitiikka ei yksin riitä, vaan koko elintarvikeketjussa syntyvän arvonlisän on jakauduttava nykyistä oikeudenmukaisemmin ketjun toimijoiden kesken. EU:n maatalouspolitiikan avulla olisi taattava elintarvikkeiden tasainen saatavuus, vakaat tuottajahinnat ja kohtuulliset kuluttajahinnat. On vaikea uskoa,

että näitä tavoitteita saavutettaisiin ilman jonkinlaisia markkinoiden säätelykeinoja ja turvaverkkoja.

Toimivamman elintarvikeketjun saavuttamiseksi EU:n komissio valmistelee juuri toimia, joilla saadaan läpinäkyvyyttä koko ketjuun ja lisää neuvotteluvoimaa ketjun heikoimmille toimijoille siis tuottajille ja pienille elintarvikeyrityksille. Suomalaisten tuottajienkin on nyt tiivistettävä tuotantoaloittain yhteistyötään ja ryhdyttävä hakemaan markkinoilta parempaa tuottajahintaa laatutuotteilleen.

Valtiosihteeri Minna-Mari Kailan johdolla on alkanut valmistelu erillislaista. Sillä turvataan suomalaiselle tuottajalle samat oikeudet kuin muilla tuottajilla EU-alueella jo on sallimalla tiiviimmän tuottajaorganisaatioyhteistyön markkinoilla. Emme ole hakemassa minkäänlaisia privilegioita maataloustuottajille vaan samoja oikeuksia kuin muuallakin Euroopassa on. Olen pitänyt tuottajien kanssa palaverin asiasta ja siksi vetoan teihinkin. Nyt tuottajien pitää itse prosessoida millaisen yhteistyömallin te haluatte tulevaisuudessa ja millaisia erillistarpeita tuottajilla on lainsäädännön suhteen. Se on selvää, että on niin kuluttajan kuin koko ketjun etu, että alkutuotannolla on tulevaisuudessa enemmän neuvotteluvoimaa markkinoilla.

Melkoisen hyvän esimerkin voisi hakea parin viikon takaa Ranskasta, jossa presidentti Sarkozy on pakottanut kauppaketjut suostumaan kohtuullisempaan voittomarginaaliin hedelmien ja vihannesten osalta, jotta maataloustuottajien tulotaso voidaan turvata. Sarkozy on uhannut kauppaketjuja lisäverolla ja nyt 7 kauppaketjua on sitoutunut pienentämään marginaaliaan. Ranskassa on siis uskallettu ottaa härkää sarvista oikein kunnolla ja jakaa elintarvikeketjun lisäarvo entistä tasapuolisemmin.

Hyvät juhlivat maataloustuottajat,

Keskustan entinen puheenjohtaja Matti Vanhanen linjasi Joensuun puoluekokouksessa, että Suomeen tarvitaan kansallinen ruokastrategia ainakin vuoteen 2020 saakka. Tämän linjauksen mukaisesti maa- ja metsätalousministeriö käynnisti yhteistyössä pääministerin kanslian kanssa ruokastrategian laatimisen. Ensiksi laadittiin taustaselvitys, jonka teki MMT Kaisa Karttunen ja viime vuoden lokakuussa asetettiin ruokastrategiajohtoryhmä, jota johti vuorineuvos Simo Palokangas. Erittäin laajalla asiantuntemuksella ja hyvin

motivoituneella työotteella Simo Palokankaan johtama strategiatyöryhmä sai Huomisen ruoka - esityksen kansalliseksi ruokastrategiaksi valmiiksi 15.6.2010 mennessä, kuten alun perin tavoitteeksi asetettiin.

Huomisen ruoka -ruokastrategiaesitys ulottuu vuoteen 2030 asti. Strategian mukaan elintarviketuotanto on Suomessa ja muuallakin tulevaisuuden ala ja samalla vahvan kasvun ala. Ruuantuotanto onkin pystyttävä liki tuplaamaan vuoteen 2030 mennessä, jotta se kattaisi maailmanlaajuisen kysynnän. Strategiassa korostetaan tarvetta tehdä yhteinen kansallinen poliittinen sitoutuminen, jolla Suomi tekee omasta ruoantuotannosta vahvan kasvun alan vastatakseen tulevaisuuden haasteisiin. Globaali kilpailukyky ei synny sattumalta, mutta siihen voidaan päästä huippuluokan tutkimuksella, tuotekehityksellä ja markkinaosaamisella. Ruokastrategiasta tullaan antamaan selonteko eduskunnalle syksyllä.

Hyvät juhluvieraat

Näen maatalouden ja maaseudun tulevaisuuden haastavana, mutta erittäin valoisana. Haastehan tarkoittaa aina myös mahdollisuutta, joten uskon Suomen vahvistavan elintarviketuotantoaan tulevaisuudessa, sillä globaalit haasteet tuovat meille monia mahdollisuuksia. Edellinen komissaari Mariann Fischer-Boel miehensä kanssa oli vieraanani juuri kolme päivää. Kävimme erittäin mielenkiintoiset keskustelut EU:n ja koko maapallon tulevasta ruokapolitiikasta. Ent. komissaari on erittäin vakuuttunut siitä, että maatalouden kannattavuus kehitys ei voi enää laskea vaan tästä on vain yksi suunta ja se on ylöspäin. Ruokaa tarvitaan lisää, erityisesti tutkimukseen ja innovaatioihin pitää panostaa ja EU tarvitsee yhteistä maatalouspolitiikkaa kaksine pilareineen.

Ensi viikolla vierailulle Suomeen tulee kutsustani nykyinen komissaari Dacian Ciolos Brysselistä.

Tuottajien asema elintarvikeketjussa vaatii konkreettisia toimia ja niihin on nyt ryhdytty. Tuottajien itsensäkin pitää tarkastella omistamiensa yritysten toimintalogiikkaa. Väitän, että jos meillä olisi ns. ”lihavalio”-tyyppinen tuottajien omistama yritys lihanjalostajana, olisi lihantuottajien asema parempi kuin tänään! Alan yritysten kotimainen kilpailu tapahtuu nyt täysin tuottajien kukkarolla! Se näkyy alhaisina lihan tuottajahintoina. Tässä yhteydessä

unohdetaan kilpailupolitiikassa se tosiasia, että olemme yhteismarkkinoilla ja kilpailu tulee sieltä.

Maailma on melko lailla muuttunut siitä 90 vuoden takaisesta hetkestä jolloin 17 Porin maalaiskunnan maanviljelijää kokoontui Kokemäensaareen pohtimaan yhdessä tuottajayhdistyksen perustamista. Tuolloin ongelmat eivät olleet niin globaaleja. Maatyöväen palkat, työajan yhdenmukaistaminen ja lehmän kesälaitumen vuokra puhuttivat tuolloin. Nykyisin Pori on maataloustuotannollaan ja viljelyalallaan yksi Satakunnan suurimmista maatalouspitäjistä ja jäsenistönne on kasvanut 400 henkilöön. Haluan vielä kerran sydämellisesti onnitella Porin seudun MTK:ta sen hienosta 90-vuotisesta taipaleesta. Muistakaa, että maataloustuotanto on tulevaisuudessa kasvun ala ja te olette sen kasvun aikaansaajia. Ruoasta, energiasta ja vedestä tulee huutava pula maapallolla 15–20 vuoden kuluessa. Suomen maaseudulta löytyy näihin haasteisiin vastaukset. Suomalainen maaseutu ja maataloustuotanto ja -tuottaja tulevat nousemaan suureen arvoon lähivuosina. Ruoantuottajista tulee vielä sankareita mutta sitä ennen meidän on kyettävä samaan elinkeinon kannattavuus kuntoon ja nuoria alalle, jotta sukupolvien ketju voi jatkua. Oikein hyvää 90-vuotisjuhlaa ja alkavaa uutta vuosikymmentä teille toivottaen!